בסוד שיח

לחצים להצטרף לממשלת רבין

מאת שאול שיף

הרחק מעיני התקשורת מתנהל מסע לחצים נמרץ על אישים במפא"ל להצטרף לממשלת רבין. בין הפועלים בעניין זה אישי תורה ירדעי שם הסבורים, כי לנוכח המצב, כאשר ברור לעיך כל, כי הליכוד אינו יכול להרכיב ממשלה בשום סיטואציה, מחובתה של המפא"ל לפעול למען ענייני החינוך הדתי ולשמור לבל תהיה הידרדרות בתחום המדיני. אכן, נכון, המפא"ל התחייבה ללכת עם הליכוד, אך תוצאות הבחירות השאירו את הליכוד ואת המפא"ל ללא יכולת מניפולטיבית להכתיב את הרכב הממשלה הבאה.

המפא"ל יכולה אומנם לשבת על ספסלי האופוזיציה אך סופה יהיה כמו "התחייה", שעסקה בהפגנות ובמחאות ולא שירתה את קהל בוחריה בנושאים החשובים להם מעבר לסוגיה המדינית.

גם סתם מצביעים מכל מרכיבי החברה הדתית־לאומית אינם חרלים להפציר בהנהגת המפא"ל לבחון בחיוב את האפשרות להצטרף לממשלת רבין. הם חלים ורועדים מהאפשרות, כי החינוך הדתי יחזור לפטרונות של שר חילוני ושוב יחזרו הימים הרעים, כאשר לכל מבנה חדש צריכים היו להתמיך עד שיבנו עשרה בתי־ספר בחינוך הכללי.

מול התובעים הצטרפות לממשלה, טוענים אחרים כי ממילא לא תוכל המפא"ל, בגלל מצעה המדיני להישאר בממשלה יותר ממספר שבועות, כאשר הצוות המדיני של "עבודה־מרץ" יתחיל להריץ את תוכנית האוטונומיה והמגעים עם מנהיגות אש"פ יהיו לגיטימיים. במפא"ל רוצים להימנע מקרע פנימי על רקע הסוגיה המדינית ומכאן שהכל יעשה בתיאום עם המנהיגות ביש"ע וכן עם הרבנים שתמכו במפא"ל במערכת הבחירות לכנסת.

הבוקר – קולות החיילים הצטרפו למניין המסופי... צילום איי.אף.פי.

בורות עצומה על פעולות הנציגות בכנסת

כשבועיים לפני הבחירות לכנסת, פירסמה המועצה הלאומית לשלום הילד "מרדע חברי־כנסת ה־12 על־פי פעילותם הפרלמנטרית למען ילדים בישראל". בדו"ח זה נאמר בין היתר: "בין חברי הכנסת בולט משכמו ומעלה חבר הכנסת, יצחק לוי בפעילותו למען ילדים, ואחריו קבוצה של שלושה חברי־כנסת נוספים: יאיר צבן, דדי צוקר ומיכאל בר־זוהר".

הניקוד בו זכה ח"כ הרב לוי הוא 124 ואילו הבא בתור אחריו, יאיר צבן זכה ב־93.5 נקודות בלבד.

בעוד שבין העובדים הסוציאליים הרב יצחק לוי הוא שם־דבר, הנה בקרב הציבור הדתי־לאומי רק בודדים יודעים על תרומתו החשובה בתחום החקיקה הסוציאלית. העתונות הכללית אינה טורחת לסקר בהרחבה נושאים "משעממים" כאלה, ואילו העתונות הדתית מוגבלת בתפוצתה, וגם זהו סיפור בפני עצמו.

ציבור גדול אחר, כך מתברר, אינו יודע על המכינות התורניות הקדם־צבאיות, ועל קידוש השם של בוגריה ביחידות הנבחרות של צה"ל. הופתעתי לגלות שציבור הורים צעיר, מעורב ואינטליגנטי ממרכז הארץ, לא שמע על בתי הספר של "נעם" ושל "צביה".

בחוגי הבית שכבם השתתפתי נתגלתה בורות מהדהלה על תרומתה של המפא"ל בקשת רחבה של נושאים, ואכן, נשמעו תלונות רבות על נתק בין שליחי המפלגה לבין הציבור בשטח. מסתבר, כי מצביעי המפא"ל רוצים בקשר הדוק יותר עם הנבחרים, ואין הם מסתפקים בהתכנסות מרכז המפלגה אחת לשנה.

ניתן לקבוע, כי טובים סיכוייו של נבחר שאינו מעורב בעשייה הפרלמנטרית, אך שומר על קשר עם אזורי הבחירה שלו לזכות בפופולאריות, על־פני חבר־כנסת שעושה גדולות ונצורות במליאת הכנסת ועורותיה, אולם נמנע מלבקר בסניפים.

הופעה של חברי־כנסת בישובים השונים מאפשרת להעלות בפניו את הבעיות במישור האישי (בתי־ספר, מעון, תעסוקה, בריאות וכיו"ב). מי שסבר שהימים הללו עברו וכי ניתן להסתפק בעשייה ממלכתית בלבד, אינו יודע מה הוא שת.

לא אטעה אם אכתוב, כי המפא"ל היתה עושה לעצמה שירות גדול אם היתה הולכת ל"פריימריס" ומערכת בבחירת המנהיגות את כל חובשי הכיפות הסרוגות במדינה. זה כל־כך חשוב מבחינתה של המפא"ל, שכל איחור באימוץ הרעיון הזה יפגע קשה ברימויה בעתיד.

משיחות, שנחיות אמנם, אפשר היה להסיק כי עבר הכלח על סניפי המפלגה ויש להחליפם במסגרת אחרת. ישנם המדברים על "בתי תורה וציון" שיתאימו עצמם לדור ישיבות ההסדר והצימאון לתורה ורוחניות.

אם המפא"ל לא תבחן מחדש את מידת מעורבותה בעיירות הפיתוח ובשכונות, הרי שתיהפך בתוך זמן קצר לתנועה אשכנזית. ואגב הערה זו, – שמעתי בלא מעט תוגי־בית, ביקורת קשה על כמה מישיבות בנ"ע שהלן סלקטיביות בכיבול ואינן ממהרות לקלוט מתלמידים מבני עדות המזרח... טענה דומה נשמעה גם לגבי אחת האולפנות.

הנהגת המפא"ל חייבת להתעמת עם ההסבות המיותרות הניתנות במערכת החינוך של ש"ס ולתבוע שיוויון בחינוך. לא רק עם ש"ס יש למפא"ל בעייה. גם עם הליכוד אין היא מלקקת דבש והישוב אריאל הוא רוגמה היה ובולטת לכך. במקום בתי ספר כלליים מפוארים, ולעומתם מבנה החמ"ד כושל. והשבוע שמעתי מ"יד ראשונה" באיזה שניאה מדברת הפקידות הבכירה במשרד החינוך והתרבות על "הדתיים" במשרד ועד כמה הם מצפים לרגע שיוכלו להחזיר את החמ"ד ל"בקבוק". מי שסבר שהימים הללו חלפו, אינו יודע מה הוא מדבר והעובדות מדברות בעד עצמן.

שמחה גם בציבור החרדי מעליית מרץ – עבודה

עד כמה שיישמע הדבר מוזר, הרי שבחוגים לא מעטים בציבור החרדי, החרוקים מהממסד החרדי הביעו קורת־רוח מעליית מרץ־עבודה ומהמגיעה בכוח המיקוח של המפלגות החרדיות. מנהל מוסד ישיבתי חשוב בירושלים אמר, כי הוא וחבריו סבורים, כי הממסד החרדי הסתאב כתוצאה מהמעניקים היחודיים ומעמדי השלטון והשרירה "כולם עם פלאפונים וחשבון הוצאות, ומידת ההתנשאות ניכרת על־פניהם". לדעתו ולדברי כמה מחברי החלות של עולם התורה במעניקים השונים – משחיתה, ועתה אולי יחזרו הישיבות והמוסדות השונים אל עצמם ויסתובבו פחות במסדרונות הממשל והכנסת.

עמירם סיון או "בייגה"?

במפלגת העבודה פתחו כמה מידידיו ומקורביו של מנכ"ל בנק הפועלים, עמירם סיון ב"לובי" למען מינויו לכהונת שר אוצר.

באופן טבעי, כמי שכיהן יו"ר ועדת הכספים של הכנסת מטעם מפלגת העבודה, רואים רבים ב"בייגה" שוחט את המועמד הראוי לתפקיד הזה, מה גם שהוא הוכיח בעבודתו כיו"ר ועדת הכספים וכחבר הוועדה, יכולת גבוהה בהבנת מרכיבי המשק. הוטף לכך את הצלחתו כמנהל "הקמפיין" של יצחק רבין ב"פריימריס" במפלגת העבודה, והנה כמה סיבות טובות להעדיפו על־פני כל אחד אחר.

מקורביו של מר רבין אומרים, כי הוא ירצה להיות מעורב יותר מכל ראש ממשלה בעבר בנושאים הכלכליים והחברתיים מתוך הכרתו את הסיבות האמיתיות שהביאו למהפך הפוליטי במדינה. מכאן, שהוא יעדיף (במשרד האוצר אדם שתהיה לו קומוניקציה טובה עמו.

הרב לוינגר: "לא מצטער"

זמן קצר לאחר שנודעו תוצאות הבחירות לכנסת ה־13 וברור היה, כי רשימתם של הרב משה לוינגר ודניאלה וייס נחלה כשלון חרוץ, פנינו אל ראש הרשימה, ושאלנו אותו כלום אינו מצטער על הצעד שנקט, ואשר הביא גם למתיחות מחודשת בתוך הציבור החושב ביש"ע.

"לא אינני מצטער" – השיב הרב משה לוינגר.

מדוע?

משום שיצאתי ברשימה עצמאית, כדי לעורר את המחנה הלאומי נגד דרכו של המחנה הלאומי בראשותו של יצחק שמיר.

המחנה הלאומי בראשות יצחק שמיר הביא במידה מסויימת להפסקה של ישובים חדשים וכל הרזיונו של ישוב חדש, היה קשה, קשה, קשה מאד. לפעמים עניין של שנים. וכל זאת מפני פחדיה של ממשלת שמיר מבייקר. נושא אחר שרציתי לעלות על סדר היום, זה האינתיפאדה. ממשלת שמיר לא מיגרה את האינתיפאדה וממשיכה לנהל מו"מ על האוטונומיה. לדעתי, אם הליכוד היה מצמח בבחירות, הוא היה ממשיך בשיחות האוטונומיה ומגיע להסכמים קשים והאינתיפאדה הייתה נמשכת לפני זה ואחרי זה. ברור לי, כי מהרגע שתקום האוטונומיה לא יגיעו חיילי צה"ל למקומות שבהם ייפגעו חס וחלילה יהודים. ואת, מפני שבהסכמי "קמפ־דיוויד" כתוב שבאוטונומיה תהיה משטרה מקומית חזקה. בכל מקרה של פגיעה ביהודי המשטרה המקומית תקרא לנציג האו"ם ואולי לנציג הישראלי ותאר לך באיזה צורה בלתי מכובדת יעסקו באיתור הרוצח. לכן, אני רואה וראיתי את הדבר הזה בחומרה והחלטתי שאי־אפשר לעבור על זה בשתיקה. האמנתי שאצליח לעבור את אחוז החסימה ולחילופין להשמיע קול זעקה על התנהגות הליכוד.

ומה היה רעך לשתף פעולה עם מרלדת, צומת ודתחייה?

רציתי לעבוד אתם בשיתוף פעולה ופניתי אליהם והם סירבו להקים מערך משולב.

פנית גם לצומת?

לא פניתי אליו בשל עמדתו האנטי־דתית. כוונתי לגיוס תלמידי ישיבות לצה"ל וכו'. אבל, כאמור, אל האחרים פניתי והם סירבו לפעול במשותף, או שלא יבואו עכשיו בטענות שנפגעו בגללי.

ומה עם אריאל שרון?

מיד לאחר הקמת הממשלה הלאומית פניתי לאריק, "גנרל" ויובל נאמן להיות חישוקאים בנושא האינתיפאדה כמו שהיו חישוקאים בעניין בייקר לפני שנתיים. ביקשתי מהם שבכל פעם שיקרה אסון, שהם, כשרים יבואו למקום הארוע וירעישו את העולם, אפילו בלי לצאת מהממשלה, עד שיתקבלו ההחלטות הנדרשות. אבל הם לא עשו את זה. לדעתי, זה לא מפסיק "הזיז" להם. לא שהם לא הצטערו על הקורבנות, אך לא עשו את הנדרש. ואני יכול לומר זאת בוודאות על "התחייה". חרץ מאליקים העצני – אם אני רוצה לרייץ, מהסיבה הזאת רציתי לעמוד אתם בחזית אחת והם סירבו, אז נאלצתי לפעול באורח עצמאי.

ויינגרטן ישב בשקט?

הוא אמר לי שאחרים לא מוכנים להטיל משקלם בעניין זה. קיצורו של דבר הם לא פעלו, וגם רצח משתפי הפעולה לא מצא חן בעיני.

ומדוע לא הדגשת במסגרי שהתחייה בשלה בנושא האינתיפאדה וההתנשבות?

אכן היה זו טעות שלא עשינו את זה. לא רצינו לתקוף את התחייה ומולדת.

ומדוע לא פנית למפא"ל?

על־פי מצעה המפא"ל היא בעד המשך השיחות המדיניות וזה יוביל לאוטונומיה.

ואתה רוצה בעת זאת המפא"ל באופוזיציה?

דעתי היא שהמפא"ל אינה בונה את המערכת הנכונה, כדי שתוכל להתמודד עם החרדים. היא אירבדה את משרד הפנים, אירבדה העמדות בתוך הרבנות הראשית והיא לא נהגה בעניין הזוג מנינג והרב רב ליאור בצורה המקובלת עלי.

מדוע לא נענית להזהרת ישיע לבטל את הרשימה שלך לכנסת?

שיקוליה לא היו טהורים ובהם היו מעורבים גורמים אינטרסנטיים, חוץ מהטעות העניינית. חלק מהפניות שלהם אלי בא כתוצאה מלחצים של אריה דרעי.

תראה, בסופו של דבר מה קרה: הם פירסמו נגדי מודעה שלא להצביע בעד רשימתי, כי היא לא תעבור את אחוז החסימה, ומהשמים גילגלו את זה כך, שמפרסמי המודעה עצמם, קרי התחייה, לא עברו את אחוז החסימה...